పురుగుల జత

"అత్తమ్మ అత్తమ్మా నిన్ను అరిజెంటుగా రమ్మని నాయన పంపిండు" ఒగర్చుకుంటూ వచ్చింది శాయి

చుట్టు గుడిసెలో నీట్టింట కొంగు పరుచుకొని పడుకున్న రంగమ్మ కళ్ళు నులుపుకుంటూ లేచింది. తల వెంట్రుకలను దులిపి మళ్ళీ ముడివేసుకుని శాయి వంక ఒకసారి చూసింది. లేచి కుండలో నీళ్ళు ముంతెడు తాగి "ఏందే ఇప్పు డొచ్చినవ్ ?" అడిగింది.

"ఏందో నాకు తెలవదు నాయన నిన్ను తోలుకురమ్మన్నడు" తలుపుమీద గీతలు గోళ్ళతో గీస్తూ అన్నది శాయి.

రంగమ్మకు అప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చింది. శాయికి తండ్రి పెళ్ళి సంబం ధాలు చూస్తున్నాడు. మంచిరోజు చూసి పూలూపళ్ళూ పెట్టాలని చెప్పాడు. ఇప్పుడు పదకొండు గంటలయి ఉంటుంది. సాయంత్రం ఒకవేళ పెళ్ళివారు వస్తా రేమో !

రంగమ్మ ఈ ఊరికే కోడలిగా వచ్చింది. శివయ్యతో ఏ పదేళ్ళు కాపరం చేసిందో - అంతే కలరా జాడ్యం ఆ ఊరి జనంలో సగం మందిని తీసుకుపోయింది వాళ్ళల్లో శివయ్య ఒకడు. అతడికి ఆ గ్రామంలో ఒక ఎకరం జొన్న పొలం ఓ చుట్టు గుడిసె ఉన్నాయి. నల్లగా నిగనిగలాడే మూడు పదులు దాటని భార్య - ముసలి తల్లి ఉన్నారు.

శ్రామికులు, ఆత్మీయులు చనిపోయినప్పుడు గుండె పగిగేలా ఏడుస్తారు కొంతమంది తరువాత జ్ఞాపకం వచ్చినప్పుడల్లా ఏడుస్తారు. కాని తీరికగా ఏడుస్తూ ఉండటానికి పరిస్థితులు ఒప్పవు ఏడుస్తూనే పని చేసుకోవాలి. ఎంతటి ఆత్మీయుడు చనిపోయినా మరునాడే పనిలోకి వెళ్ళి బిడ్డల కడుపులు నింపాలి. రంగమ్మకు అటువంటి అనుభవమే కలిగింది. కాని ఇంకొక విధంగా తటస్థపడ్డది.

ఇంట్లో చారెడు గింజల్లేవు. పావుబస్తా గింజలమ్మి శివయ్యకు వైద్యం చేయించింది. కాని లాభంలేక పోయింది. ముసలమ్మ ఏడ్చి ఏడ్చి సొమ్మపిల్లి పోయింది గుక్కెడు గంజయినా కాచి నోట్లో పోస్తేగాని లేవలేదు. పిల్లలు లేక పోయినా తనను ప్రాణంగా చూసుకున్న శివయ్య శవం కాటికి చేరాలి.

ఎట్లా ?

ఏం చెయ్యాలి ?

రంగమ్మ ఏడ్చి ఏడ్చి కళ్ళు తుడుచుకుంటుండగా ఆమె కళ్ళు చేతులకున్న మురుగుల జత మీద పడ్డాయి. పది తులాల మురుగులు. శివయ్య పెళ్లినాడు మెడలో నాలుగు బంగారు గుండ్లూ, చేతులకు వెండి మురుగులు జత పెట్టాడు. తులం బంగారమయినా పెట్టవా అని రంగమ్మ తల్లి రాగాలు పెట్టింది.

"మెల్లగ చేయిస్త" అన్నాడు శివయ్య శివయ్యలాంటి బుద్ధిమంతుడు మరి దొరకడని అంతా చెప్పారు.

మూడు ముళ్లూ మెడలో పడ్డాయి తల మీద తలంబ్రాలు జారిపడ్డాయి రంగమ్మకు.

ఎన్నేళ్లయినా మాట నిలుపుకోలేదని రంగమ్మ తల్లి సాధింపులు ఆ యింటి నుంచి ఈ యింటికి చేరేవి.

శివయ్య ఉగ్రుడయ్యేవాడు.

ఆ మురుగుల జత మీద కళ్లు పడగానే కళ్లు తుడుచుని దిగ్గున లేచింది. రంగమ్మ. మేనమామ చేతికిచ్చి కోమటి కొట్లో తాకట్టు పెట్టి డబ్బు తెమ్మని పంపింది మేనమామ పాపయ్య చుట్టలకు తను రెండు రూపాయలుంచుకుని మిగిలిన నలభై ఎనిమిది రూపాయలు రంగమ్మ చేతిలో పెట్టాడు.

ఆ రోజుల్లో అవి చూసి చూసి ఖర్చు చేసినా కుల పెద్దలను నలుగురినీ పిలిచిన నాటికి చాలనేలేదు.

పది రోజులు దాటగానే రంగమ్మ శరీరకష్టం చేసింది. ముసలమ్మకూ తనకూ గంజి కాచుకుని కాలం వెళ్లదీసింది. పంట రాగానే తన మురుగులు తాను ఇంటికి తెచ్చుకుంది.

ఆ మురుగులు ఆదుసుకు ఆదుకున్నాయని చేతులకు వేసుకుని శివయ్యను తలుచుకుంటూ దేవుడికి దండం పెట్టింది.

ఎకరం భూమి సాగుచేసుకుంటూ ఆ గింజలే ఏడాది పొడుగునా వాడుకుంటూ నోరు మంచిది కనుక అందరిచేత ఔననిపించుకుంటోంది రంగమ్మ.

ఆమె వయసు ఏభయి దాటింది.

ముసలమ్మ ఈ లోకాన్ని దాటింది.

ఆ గ్రామంలో ఎవరికి కష్ట మొచ్చినా రంగమ్మ ఆదుకుంటుంది. ముందుగా ఆమెకు కబురు వస్తుంది. కబురు చెవిన వేసుకుని ఊరుకోదు. దిగ్గున లేచి తలుపుకు తాళం వేసి పరుగులు తీస్తుంది.

"ఏమిటర్రా ఏం సంగతి?" అంటుంది ముఖం తుడుచుకుంటూ చెంగుతో.

"ఏముంది రంగమ్మా. పిల్లగాడిని చదువులో పెడితిమిగదా? నాలుగు జతల గుడ్డలు పుస్తకాలు కావాలంట ఇంట్లో దమ్మిడీ లేదు. వద్దురా అంటే వినకుండ బడి బడి అంటు తల్లి బళ్లో చేర్చింది. అయితే తప్పకుండ చదువుతున్నాడు" అంటాడు రంగమ్మకు తెలిసినవాడు.

"మంచిదే గద. అందరు నాగలి బట్టిన ఏం పండుతుంది?" అంటుంది రంగమ్మ

"అది బాగనే ఉంది. డబ్బు ఏణ్ణుంచి తేవాల?"

"దాందేముంది? నా మురుగులు తీసుకొని తాకట్టు పెట్టుకో. డబ్బు తెచ్చి వాడుకో. పంట మీద తీర్చుకో. డబ్బుకోసం పని ఆపుకుంటావుటయ్యా?" అంటుంది.

ముఖం చేటంత చేసుకుని ఆమె మురుగులు తాకట్టు పెట్టుకుని పని గడుపుకుంటాడు

వాళ్ళు ఇచ్చిన వెంటనే శివయ్యను తలుచుకుని దేవుడికి దండం పెట్టి చేతులకు వేసుకుంటుంది.

వారమయినా తిరక్కముందే మరొకరు వస్తారు ఇదే వరస పడిపోయిందా ఊళ్లో-పురుళ్లు-చావులు-అత్తవారిళ్లకు వెళ్ళటం-పెళ్లిళ్లకు-చదువులకు-ఎరువులకు-ఇలా ఎన్నిటికో ఆసరాగా ఉన్నదా మురుగుల జత. మంచి వెండి కనుక జిగ జిగ మెరుస్తూ ఉంటాయి తెల్లగా

రంగమ్మ శాయితో ఆశయ్య గడపలో కాలు పెట్టేసరికి శాయి తల్లి ఎదురుగా వచ్చి రెండు చేతులూ పట్టుకుని లోపలికి తీసుకువెళ్లింది బల్లమీద కూర్చోబెట్టి చల్లటి మజ్జిగ ముంతెడు దాహం యిచ్చింది.

"ఏం కబురు పెట్టావు ఒదినా?" కొంగుతో పెదవులు తుడుచుకుంటూ అడిగింది.

"నీకు తెలియంది ఏముంది ఒదినా. పెళ్లి కొడుకును తీసుకుని వస్తున్నారు. నిశ్చితార్థం చెయ్యాలి. చీరె, ధోవతి కావాల మాటలయితే అయినయిగాని డబ్బేది? వాళ్లు వస్తారన్నప్పటి నుంచీ నిన్నే జ్ఞాపకం చేసుకుంటున్నాడు. పిల్ల కనబడగానే దగ్గరికి పంపించాడు."

రంగమ్మ పెదవుల మీద మందహాసం మెరిసింది. తెల్లగా మెరుస్తున్న మురుగులు జతను ఒకసారి కళ్ల కద్దుకుంది. శివయ్యను తలుచుకుని చేతులు జోడించింది.

"ఒదినా, అన్నయ్యేది? తొందరగా వెళ్లి బట్టలు కొని తెమ్మని చెప్పు?" "ఆలస్యమయితే బాగుండదు." చేతులవి తీసి ఒదినమ్మ చేతిలో పెట్టింది.

శాయికి వచ్చిన మనువు మంచిదే. పెళ్లి కొడుకు పచ్చగా శాయికి ఈడుగా జోడుగా ఉన్నాడు. నలుగురిలో పెద్ద కొడుకు, సంసార భారము పైన ఉన్నది. తల వంచుకునే ఓరగంటితో శాయి పెళ్లి కొడుకును చూసింది. నచ్చినట్లుగా ముఖం వికసించింది. ప్రధానం చేసిన పదోనాడు పెళ్లి.

గ్రామం వృద్ధి అయింది ప్రభుత్వంవారు నీటి వసరులు హెచ్చుచేశారు. సాగుబడికి అప్పులు ఇస్తున్నారు. రైతులు ఎరువులకు ఎడ్లకు డబ్బుకోసం వెతుక్కోకుండా ప్రభుత్వం అప్పులిస్తున్నది. ఆ గ్రామంలో ఆసుపత్రి వెలిసింది. పిల్లలకు పాలు పంచుతున్నారు. డబ్బడగకుండా పిల్లలకు చదువులు చెప్పే

పాఠశాల తెరిచారు. రైతులకు సూచనలు ఉదయం లేవగానే రేడియోలో చెబుతున్నారు. ఆ గ్రామానికి ఒక టెలివిజన్ సెట్ కూడా అమర్చారు. గ్రామ సేవికలు ఇంటింటికీ వస్తున్నారు. వంటకాలూ, కుట్టు పనులు, శుచీ శుభ్రతా నేర్పిస్తున్నారు.

ఆదివరకటి గ్రామమా అనిపిస్తోంది.

రచ్చబండ దగ్గర కబుర్లు, రాజకీయాలలోకి దిగి రభస చేస్తున్నాయి.

కాని రంగమ్మ మురుగుల జతతో అవసరం ఆ గ్రామానికి తీరలేదు.

''ఇదిగో రంగమ్మా. వచ్చేవారం నాటికి ఇస్తా'' నంటాడొకడు.

''రంగమ్మక్కా, ఒక నెలవుద్ది నీకు తెచ్చి యిచ్చేవరకు, పిల్లకు శోభనం'' అంటా డొక రైతు.

పిల్లకు పురుడొచ్చిందంటా డొకడు.

పిల్లగాడిని పట్నం లోలాలంటా డొకడు.

ఎవరొచ్చినా రంగమ్మ దొకటే మాట. ''అయ్యో! దానికేమిటంత ఇదవుతావు? తీసుకెళ్లు'' అంటుంది.

రంగమ్మ మీద ఆ గ్రామంలో ఉన్న పరపతి ఏమీ చెడలేదు. గ్రామస్థులు ఇంకా రంగమ్మను ఆశ్రయించుతునే ఉన్నారు. ఆమె మనసు వెన్నగానే ఉంది. స్ఫటికమంత స్వచ్ఛంగానే ఉంది.

రంగమ్మ వయస్సు అరవై దాటింది. కంటి చూపు కొంచెం తగ్గినట్లుగా ఉంది. ఒక్కపూటే వండుకుంటుంది. వెలుగు ఉండగానే తింటుంది. ఇంటి ముందున్న అరుగుమీద చీకటి పడేవరకూ కూర్చుంటుంది. ఏడుగంటలకే ఇంట్లోకి వచ్చి తలుపు గొళ్లెం పెట్టుకుంటుంది.

రంగమ్మ ఇప్పుడు చేతికింద ఒక పిల్లవాణ్ణి పెట్టుకుంది. వాడు పొలం పనులలో సహాయం చేస్తాడు. పంటలో కొంత వాడికిచ్చి మిగిలిన గింజ ఇంటికి చేర్చుకుంటుంది రంగమ్మ. చాలకపోయినా సర్దుకుంటుంది.

ఒకనాడు రంగమ్మకు ఎన్నడు ఎరగనిది తటస్థపడింది.

ఆ రాత్రే సోమయ్య తీసుకుపోయిన మురుగుల జత తీసుకువచ్చి ఇవాల్సిన సమయం. కాని ఇంకా తీసుకురాలేదు. ఇంతలో కామయ్య వచ్చి "పెద్దమ్మా, ఇల్లు కప్పించుకోవాలి. నీవు సాయపడు" అన్నాడు.

"సరే రేపురా" అంది.

మరునాటి మధ్యాహ్నం వరకూ సోమయ్య రాలేదు.

కామయ్య వస్తే ఏం చెప్పాలి ?

రంగమ్మ వీధి వంక చూస్తున్నది.

ఇంతవరకూ తీసుకు వెళ్ళిన వాళ్లు ఇస్తానన్న వేళకే తెచ్చి యిచ్చేవారు. కాని-ఈసారి ఎందుకిలా జరిగింది ?

సోమయ్య నమ్మకస్తుడు. ఒక సోమయ్య కాదు-ఈ ఊళ్లో అంతా నమ్మకస్తులే. తనవల్ల సహాయం పొందేవారు. అక్కర తీర్చుకుని తిరిగి ఇచ్చేవారు. సోమయ్య కేదో కష్టం వచ్చి ఉంటుంది. పొరుగూరికి వెళ్లాడు. రాను వీలయిందో లేదో ?

రంగమ్మ భోజనంచేసి వాకిటి అరుగుమీద కూర్చుంది.

వెలుగు జారుకుంటోంది. చీకట్లు కమ్ముకుంటున్నాయి.

రంగమ్మ బాధతో కూర్చున్న చోటి నుంచి లేవబోతుండగా కామయ్య వచ్చాడు.

"ఏం పెద్దమ్మా ?"

"నాయనా, సోమయ్య తీసుకు వెళ్లాడు. నిన్న తిరిగి ఇవ్వాల్సిన రోజు. కాని ఎందుకో రాలేదు. పొరుగూరు వెళ్లాడు. అక్కడేదో అకాల వర్షంపడి ఏర్లు పొంగి వాగులు నిండినాయట. ఇందాక ఎవరో వచ్చి చెప్పారు" అంది.

"అది నిజమే కావచ్చు పెద్దమ్మా, నా సంగతి చూడు. నా భార్యకు నీళ్లాడ పొద్దులు. ఇల్లు కురుస్తున్నది. ముందే కప్పుకోవాలి. ఆపైన కుదరదు."

"అవును బాబూ. అందరికీ అవసరమే. రాగానే నీకే ఇస్తాను. అతడు తప్పకుండా తెస్తాడు."

"అయితే రేపు రానా పెద్దమ్మా?"

"రా నాయనా!" ఆమె తలుపు గొళ్లెంపెట్టి లోపలికి వెళ్లి జొన్న గటక తాగి పడుకుంది.

కామయ్య రంగమ్మకు భర్త వైపు దూరపు చుట్టం. రంగమ్మ అందరి తలలో నాలుకలా ఉండటం అతడికి ఇష్టంలేదు. ఆ చుట్టు గుడిసె అయినా అలా గట్టిగా ఉండటం అతడి కంటికి మెర మెరగా ఉంది. ఆ కొద్ది గింజలతో కడుపు నింపుకుని ఒక మహారాణిలా ఆ గ్రామంలో పరిపాలన చేస్తున్నదే రంగమ్మ అని మనసులో బాధ.

దిక్కులేని ఒక ఆడిదానికి ఇంత పరపతా?

అందరూ పొద్దున లేచి రంగమ్మను తలుచుకోవటమా?

కాని కామయ్య కూడా అలా ఆమెవల్ల సహాయం పొందినవాడే. కాని మనసులో కంటగింపుగా ఉంటోంది.

రాత్రి పన్నెండు గంటల వేళ-ఒక నిప్పుపుల్ల చుట్టు గుడిసె మీద కాల్చి పడేశాడు.

తెల్లవారేసరికి ఊరంతా గుప్పుమంది. రంగమ్మ చుట్టుడిసెగుమీద ఎవరో నిప్పుపడేశారని. కప్పంతా కాలి కూలిపోయింది.

గ్రామస్తులంతా ఒక్కరొక్కరే పరుగు తీశారు. గుడిసె దగ్గరికి. కర్రలతో కాలిపోయిన చెత్తంతా తోస్తే దూలాల క్రింద రంగమ్మ కాలిన వంకాయలా ఉంది.

గ్రామస్తులంతా ఆమెను దేవతలా ఊరేగించి ఊరి బయట సమాధి చేశారు. వాళ్లు ఇళ్లకు తిరిగి రాలేక అక్కడే నాలుగు గంటల సేపు కూర్చుని ఆమె ఆదుకున్న కుటుంబాలను గురించి చెప్పుకున్నారు. ఎవరెవరిని ఎటువంటి కష్టాల నుంచి తప్పించిందో నెమరువేసుకున్నారు. కన్నీరు కార్చారు. దిక్కులేని వాళ్లనుమయ్యామని వాపోయారు.

ఎన్నాళ్లయినా ఎన్నేళ్లయినా ఆ గ్రామంలో సాయంత్రం కాగానే: "నాయనా! నీ వింతగా అడగాలా? తీసుకువెళ్లు. నీ అక్కర తీర్చుకో. ఇబ్బంది పడకు. నా మురుగుల జత వుంది చూశావా? దాన్ని మంచి మనసుతో శివయ్య పెళ్లినాడు పెట్టాడు. ఆ మురుగుల జతలో శివయ్య మనసుంది. ఎప్పుడూ వాటిలో మంచిపనులే జరుగుతాయి" అని గాలి ఈలలు వేసినట్టుగా-సాయంత్రపు వేళల్లో మల్లెలు విచ్చి సుగంధాన్ని ఊరిమీద వెదజల్లినట్టుగా-పాంథుడు చల్లటి పానీయం త్రాగిన తరువాత సేదదీరినట్టుగా రంగమ్మ మాటలు సమాధినుండి వెడలినట్టుగా అనిపిస్తుంది.

రంగమ్మ మురుగుల జత వాళ్ళ కళ్లకు ధవళకాంతులు వెదజల్లుతూ ఎవరినో ఆపదనుండి కాపాడుతున్నట్టుగా కనబడుతుంది.

(ఆంధ్ర సచిత్ర వార పత్రిక)